

ВІДГУК
офіційного опонента
Поповича Олександра Сергійовича, доктора економічних наук,
старшого наукового співробітника,
на дисертаційну роботу
Мацко Наталії Григоріївни «Організаційно-економічне забезпечення
розвитку виробничого потенціалу промислового підприємства на
інноваційній основі», подану на здобуття наукового ступеня доктора
філософії за спеціальністю 051 – економіка

1. Актуальність обраної теми дисертаційної роботи та її зв'язок з
науковими програмами, планами, темами

Актуальність теми даної дисертаційної роботи зумовлена нагальною необхідністю переведення економіки України на інноваційний шлях розвитку. В сучасних умовах, коли інноваційний розвиток світової економіки набуває все більших темпів, технологічне оновлення вітчизняної промисловості на інноваційній основі стає єдино можливим засобом набуття нею конкурентоспроможності. Ключове значення для здійснення цієї мети як на рівні окремого підприємства, так і економіки в цілому має грамотна оцінка виробничого потенціалу підприємств, їх здатності до інноваційного розвитку. Тому спроба автора осмислити, яким чином цей процес відбувається у передових країнах світу, розробити рекомендації щодо оптимізації методів такого оцінювання та організаційно-методичного забезпечення управління процесом інноваційних перетворень підприємства в умовах, які склалися в Україні є своєчасною.

Дисертаційну роботу виконано в тісному зв'язку з планом наукових досліджень Одеського національного політехнічного університету за період 2016-2020 р.р. при виконанні держбюджетних тем «Теоретичні та прикладні проблеми забезпечення економічного розвитку промислових підприємств» та «Забезпечення ефективного функціонування та розвитку підприємств: теоретико-методологічні та практичні аспекти» - її внеском була розробка пропозицій щодо організаційно-економічного механізму управління та об'єктивної оцінки виробничого потенціалу підприємств, і їх здатності до інноваційного розвитку.

Все вищесказане дозволяє стверджувати, що тематика дисертаційної роботи Мацко Наталії Григоріївни актуальна, має науково-теоретичну та практичну цінність.

2. Ступінь обґрунтованості й достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій

Основні наукові положення, методичні підходи, висновки і практичні рекомендації, є логічними і послідовними. Обґрунтованість представлених здобувачем наукових положень базується на аналізі законодавчих та нормативних актів України й інших країн, офіційних даних Державних статистичних відомств України та міжнародних організацій, наукових праць провідних зарубіжних та вітчизняних учених, матеріалах міжнародних економічних форумів, фінансовій звітності ряду промислових підприємств, результатах власних досліджень, інформації спеціалізованих сайтів мережі Internet.

Наукова обґрунтованість та достовірність основних наукових положень, висновків та рекомендацій обумовлена досить широким спектром використаних у дослідженні наукових джерел з досліджуваної проблематики, а також надійністю методів аналізу і синтезу обробки інформації. Вона підтверджується апробацією результатів на 9 міжнародних і українських конференціях.

Дисертаційна робота Мацко Н.Г. спрямована на пошук оптимального організаційно-методичного забезпечення переведення промислових підприємств на інноваційний шлях розвитку, найбільш прийнятного інструментарію аналізу їх можливостей, особливо на стартовій стадії цього процесу. Важливим результатом її аналізу є висновок про неготовність виробничого потенціалу промислових підприємств України до трансформаційних процесів світового виробництва.

Таким чином, дисертація є завершеною науково-дослідною роботою із логічною, цілісною композицією, науковим стилістичним наповненням та авторською манерою викладення матеріалу, а пропозиції, положення, висновки дисертантки в основному достатньо науково обґрунтовані.

3. Оцінка наукової новизни дисертаційної роботи

Розв'язання поставлених у дисертації завдань у сукупності дозволило авторці розробити теоретико-методичне підґрунтя, інструментарії та рекомендації щодо удосконалення організаційно-економічного забезпечення розвитку виробничого потенціалу в умовах інноваційної економіки, повністю відповідаючи меті дослідження.

Серед запропонованих автором новацій, позитивне враження, зокрема, справляє запропонований дисертанткою оригінальний підхід до комплексної оцінки виробничого потенціалу (а фактично – інноваційної спроможності) підприємства, названий авторкою ІЕКО-аналізом (І – інноваційна активність, Е – екологічна відповідальність, К – конкурентні позиції, О – організаційна адаптивність). Цей метод дозволяє оцінити потенціал підприємства в контексті основних напрямків стратегічного управління, розвиток яких забезпечує ефективність роботи підприємства, а також визначити вплив основних елементів виробничого потенціалу на його еволюцію в процесі інноваційного оновлення.

Не позбавлені наукової новизни запропоновані нею: загальний алгоритм оцінки виробничого потенціалу та проведення технологічного аудиту, алгоритм впровадження системи екологічного управління, механізм управління виробничим потенціалом підприємства при реалізації обраної стратегії інноваційного розвитку, а також механізм функціонування інноваційної екосистеми в процесі виводу новації на ринок.

Справляє враження і стає приводом для серйозних роздумів виконаний дисертанткою аналіз загальних статистичних показників, що характеризують стан промисловості України, на основі якого вона приходить до висновку, що вітчизняні підприємства у більшості своїй переживають нині технологічну деградацію, і їх виробничий потенціал не готовий до трансформаційних процесів, які відбуваються у сучасному світі.

Авторка здійснила широкий огляд, критичний аналіз і узагальнення великої кількості першоджерел з питань оцінки виробничого потенціалу підприємств, який може стати в пригоді організаторам промисловості, працівникам консалтингових організацій та студентам – це дає підстави рекомендувати їй на основі дисертаційної роботи підготувати і видати монографію.

4. Повнота відображення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих автором дисертації працях

Основні результати дисертаційного дослідження опубліковано 16 самостійно підготовлених наукових праць у тому числі: 1 колективна монографія, 6 статей у фахових виданнях, 1 публікація в іноземних виданнях, 9 – в матеріалах міжнародних та вітчизняних наукових та науково-практичних конференцій.

Вимоги постанови КМУ від 06.03.2019 р. № 167 «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» зі змінами, згідно Постанови КМУ від 21.10.2020 р. № 979, до кількості публікацій у спеціалізованих виданнях виконано.

Наукові результати, викладені у дисертації, одержані автором самостійно та повною мірою відображають основні результати і наукову новизну дослідження. Порушень академічної доброчесності у дисертаційній роботі та наукових публікаціях не виявлено.

5. Практичне значення результатів дослідження

Як можна зробити висновок із представлених довідок про впровадження в практику результатів, отриманих в процесі дисертаційного дослідження, вони впроваджені на підприємстві ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель»» і використовуються в навчальному процесі Одеського національного політехнічного університету, в діяльності наукового парку цього університету та при виконанні наукових досліджень за плановою тематикою цього навчального закладу.

Та цим не обмежується їх практичне значення. На моє переконання, здійснений Мацко Н. Г. критичний аналіз і узагальнення великої кількості першоджерел з питань оцінки виробничого потенціалу підприємств, розроблені нею методики та рекомендації можуть стати в пригоді багатьом організаторам промисловості, працівникам консалтингових організацій та фахівцям, які розробляють стратегічні орієнтири інноваційного оновлення економіки в регіоні і в країні в цілому. Для забезпечення цього слід рекомендувати на основі даної дисертаційної роботи підготувати і видати монографію чи підручник, який міг би сприяти поліпшенню підготовки фахівців, здатних істотно прискорити процес «інноваційного перезапуску» вітчизняної економіки.

6. Дискусійні положення та зауваження щодо дисертаційної роботи

1. На мій погляд, при аналізі складових інноваційного потенціалу авторка недостатньо уваги приділила нематеріальним активам, фактично обмежившись при цьому лише тій їх частині, яка фіксується документами про охорону інтелектуальної власності. В той же час темпи здійснення інноваційних перетворень підприємства нерідко вирішальним чином залежать від наявного в нього соціального капіталу – як зовнішньої, так і внутрішньої його складової, від рівня інноваційної культури та від соціально-психологічної атмосфери в його колективі.

2. Вивчаючи потенціал конкретних підприємств авторка обмежилась лише даними, що наводяться в документах їх фінансової звітності, не вдаючись до інтерв'ю з їх працівниками.

3. Часом авторка занадто категорична. Наприклад на стор. 51. Читаємо: «Без застосування процесних (особливо технологічних) інновацій не може бути виготовлена інноваційна продукція», - немає сумнівів, що саме на технологічних інноваціях ґрунтуються магістральні напрями інноваційного розвитку, але ж трапляється, що новий інноваційний продукт виготовляється і на старому обладнанні.

4. В дисертації наголошується на необхідності взаємозв'язку інноваційного розвитку зі стратегією підприємства, висловлюються рекомендації відносно того, якою вона може бути, але навіть у загальних рисах не згадується про те, звідкіля ця стратегія береться, як мобілізується колектив на її реалізацію.

5. Викликає сумніви вживання словосполучення «стійкий інноваційний розвиток» (стор. 44), враховуючи що за Й. Шумпетером інновація є «будівниче руйнування» тобто процес по природі своїй нестійкий, якому притаманні злети і спади з великою ймовірністю несподіваних невдач.

6. В надто загальному вигляді сформульовані в дисертаційній роботі проблеми державного управління інноваційним розвитком виробничих підприємств (розділ 3.3.) – говориться про в принципі можливі податкові та інші стимули, але автор не наважилась звернути увагу на те, що всі спроби

запровадити в українському законодавстві податкове стимулювання співробітництва промислових підприємств з наукою незмінно відкидались фінансово-економічним блоком наших урядів з міркувань необхідності «економії бюджетних коштів» та «забезпечення наповнюваності бюджету» (хоча внаслідок такої економії досягаються прямо протилежні результати).

В той же час наведені зауваження мають рекомендаційний характер і не знижують загальної позитивної оцінки роботи. Вони можуть розглядатися як напрями подальшої діяльності авторки за обраною тематикою.

7. Загальний висновок

Детальний аналіз матеріалу дисертаційної роботи а також наукових праць дають змогу стверджувати, що отримані автором теоретичні та практичні результати в сукупності розв'язують важливе наукове завдання щодо розбудови інноваційної основи розвитку промислових підприємств та формування виробничого потенціалу високого рівня.

Структура та зміст дисертаційної роботи достатньо повно розкриває тему наукового дослідження та відповідає спеціальності 051 – економіка. Дисертація відповідає вимогам, передбаченим п. 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167 зі змінами, згідно Постанови КМУ від 21.10.2020 р. № 979, та чинним вимогам МОН України, а її автор **Мацко Наталія Григоріївна**, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 – економіка галузі знань 05 – соціальні та поведінкові науки.

Офіційний опонент:

Головний науковий співробітник Інституту досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України, доктор економічних наук, заслужений діяч науки і техніки України

О.С. Попович

